



Міністерство освіти і науки України  
Український державний університет  
імені Михайла Драгоманова  
*Навчально-науковий інститут перепідготовки та  
підвищення кваліфікації  
Кафедра освіти дорослих*



**РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ  
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)  
«БЕЗПЕКА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ»**

**Відомості про викладача**

|                   |                                                                  |
|-------------------|------------------------------------------------------------------|
| ПІБ               | <b>Слабко Володимир Миколайович</b>                              |
| Посада викладача  | завідувач кафедри освіти дорослих                                |
| Профіль викладача |                                                                  |
| Електронна адреса | <a href="mailto:slabko61@gmail.com">slabko61@gmail.com</a>       |
| ПІБ               | <b>Дульська Оксана Володимирівна</b>                             |
| Посада викладача  | викладач кафедри освіти дорослих                                 |
| Профіль викладача |                                                                  |
| Електронна адреса | <a href="mailto:o.v.dulska@udu.edu.ua">o.v.dulska@udu.edu.ua</a> |

**I. Основна мета навчальної дисципліни**

Метою викладання навчальної дисципліни «Безпека закладів освіти» є формування у аспірантів знань з нормативно-правових і організаційних питань охорони праці, наявність безпечних умов навчання та праці, комфортну міжособистісну взаємодію; основ фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії, основ техніки безпеки та пожежної безпеки, цивільної оборони та цивільного захисту

**II. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців**

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Галузь знань               | 01 Освіта/Педагогіка           |
| Освітній рівень            | Третій (освітньо-науковий)     |
| Спеціальність              | 011 Освітні, педагогічні науки |
| Освітня програма           | Освітні, педагогічні науки     |
| Рік впровадження           | 2025                           |
| Шифр навчальної дисципліни | СВ 04                          |
| Семестр навчання           | 5                              |

**III. Програмні результати навчання**

**Інтегральна компетентність.** Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі освіти/педагогіки у процесі дослідницько-інноваційної та професійної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики; застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення в галузі освіти й педагогіки.

**ЗК 1** Здатність оволодівати загальнонауковими (філософськими) компетентностями, формувати системний науковий світогляд, професійну етику та загальний культурний світогляд завдяки абстрактному мисленню, критичному аналізу, оцінці, синтезу і генеруванню нових та складних ідей.

**ЗК 3** Здатність здійснювати пошук та аналіз інформації з різних джерел, користуватися бібліотеками (традиційними й електронними), використовувати інформаційні ресурси у відкритому доступі наукометричних баз Scopus та Web of Science.

- ЗК 6** Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій школі та наукових установах, планувати й проводити навчальні заняття з використанням компетентнісного підходу, застосовувати знання на практиці.
- ЗК 7** Здатність проявляти ініціативу, соціальну відповідальність, мотивувати колектив до спільної мети, ефективно працювати в команді, цінувати різноманітність і мультикультурність, усвідомлювати гендерну рівність та рівні можливості.
- ФК 6** Здатність впроваджувати, удосконалювати та модернізувати виховні системи й технології в закладах загальної середньої освіти та вищої школи; розуміння процесів становлення особистості через виховання і самовиховання; аналіз соціокультурного середовища та особливостей виховання на різних вікових етапах; реалізація ціннісно-смыслового підходу до виховання на засадах полікультурності.
- ФК 7** Здатність здійснювати моніторинг власних наукових результатів та педагогічної діяльності в закладах загальної середньої освіти та вищої школи; використання діагностичного інструментарію для оцінювання експериментальної роботи; проєктування індивідуальних траєкторій розвитку для себе та суб'єктів педагогічного процесу; критичне оцінювання наукової і практичної цінності дослідницьких завдань.
- ФК 11** Здатність дотримуватись принципів академічної доброчесності у науково-педагогічній діяльності в закладах загальної середньої освіти та вищої школи; запобігання плагіату, фальсифікації та фабрикації даних досліджень; вміння правильно цитувати та посилається на джерела інформації; здатність формувати культуру академічної доброчесності в освітньому середовищі; розуміння правових та етичних аспектів наукової комунікації.
- ФК 13** Здатність адаптувати освітній процес та науково-педагогічну діяльність до умов військової агресії; розробка та впровадження ефективних методів дистанційного та змішаного навчання в умовах безпекових обмежень; психолого-педагогічна підтримка здобувачів освіти та колег, які зазнали впливу травматичних подій; створення захищеного та психологічно безпечного освітнього середовища.
- ФК 14** Здатність розробляти та реалізовувати стратегії відновлення освітньої галузі після воєнних дій; впровадження інноваційних педагогічних підходів для подолання наслідків освітніх втрат; проєктування освітніх програм, спрямованих на національно-патріотичне виховання та формування стійкості в суб'єктів навчання; інтеграція міжнародного досвіду постконфліктної відбудови освітніх систем у вітчизняний контекст.
- ПРН 10** Впроваджує, удосконалює та модернізує виховні системи й технології; аналізує процеси становлення особистості через виховання і самовиховання; проводить діагностику соціокультурного середовища та особливостей виховання на різних вікових етапах; реалізує ціннісно-смысловий підхід до виховання на засадах полікультурності.
- ПРН 11** Здійснює систематичний моніторинг власних наукових результатів та педагогічної діяльності; використовує релевантний діагностичний інструментарій для оцінювання експериментальної роботи; проєктує індивідуальні траєкторії розвитку суб'єктів педагогічного процесу; критично оцінює наукову і практичну цінність дослідницьких завдань.
- ПРН 19** Адаптує освітні процеси до умов військової агресії; розробляє та впроваджує психолого-педагогічні методи роботи з травмованими учасниками освітнього процесу; інтегрує елементи психологічної підтримки та стресостійкості в освітнє середовище; формує патріотичну свідомість та національну ідентичність у здобувачів освіти; забезпечує безперервність освітнього процесу в кризових умовах.
- ПРН 20** Розробляє стратегії відновлення освітньої системи в контексті післявоєнного відродження України; інтегрує міжнародний досвід реконструкції освітньої інфраструктури; впроваджує інноваційні підходи до трансформації освітнього середовища з урахуванням післявоєнних викликів; розвиває міждисциплінарні дослідження з питань відновлення освіти та науки; залучає міжнародну академічну спільноту до процесів відбудови освітньої системи України.
- ПРН 21** Керуватись нормативно-правовими документами у діяльності наукових установ та ЗВО. Визначати цілі інноваційної діяльності та впроваджувати кращі практики у професійній роботі.
- ПРН 22** Формулювати концепцію наукового дослідження та планувати експериментальну роботу. Проводити інформаційний пошук та обробку наукової інформації. Організовувати дослідження педагогічного досвіду. Впроваджувати інноваційні технології в експериментальній роботі.

#### **IV. Короткий зміст навчальної дисципліни**

##### **Модуль I. Теоретичні основи безпеки закладів освіти**

Тема 1. Основні поняття та сучасні проблеми безпеки закладів освіти.

Законодавство України про безпеку закладів освіти та учасників освітнього процесу. Базові поняття: безпека, небезпека, шкідливі і небезпечні виробничі чинники, ризик, надзвичайна ситуація, конфлікт, особливий (військовий) стан. Безпека абсолютна та відносна. Системний підхід у безпеці

закладів освіти. Класифікація надзвичайних ситуацій за походженням, територіального поширення та обсягів заподіяних, чи очікуваних збитків. Життєдіяльність - як процес існування та самореалізації індивіда в єдності його життєвих потреб і можливостей.

**Тема 2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дій**

Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрусу, карсту, осідання ґрунту, зсувів, ерозії ґрунту. Небезпечні метеорологічні явища: сильний вітер, ураган, смерч, шквали, зливи, спека, мороз, снігопад, град, ожеледиця. Небезпечні гідрологічні процеси та явища: повені, паводки. Пожежі в екосистемах. Біологічні небезпеки: патогенні мікроорганізми, епідемії та пандемії, інфекційні хвороби.

**Тема 3. Техногенні небезпеки та їх наслідки**

Види техногенних небезпек та вражаючих чинників. Промислові аварії та катастрофи. Поняття про гідродинамічні небезпеки. Небезпечні чинники пожеж та вибухів. Небезпека від іонізуючого випромінювання. Класи небезпечних хімічних речовин за характером дії на організм людини. Поняття про забруднення хімічними речовинами під час техногенних аварій.

## **Модуль II. Психологічне та соціальне просвітництво**

**Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, надзвичайні ситуації воєнного часу**

Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, паливно-енергетична, сировинна, продовольча кризи, демографічна криза. Основні види соціально-політичних небезпек. Соціально-політичні конфлікти та військові стани. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі чинники. Збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин.

**Тема 5. Основи безпеки учасників освітнього процесу.**

Здоров'я людини як медико-біологічна, психологічна та соціальна категорія. Духовний, психічний, фізичний, соціальний аспекти здоров'я учасників освітнього процесу. Здоров'я і патологія. Чинники, що забезпечують стабільність здоров'я. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Види напруження. Психотипи за реакцією людей на небезпеку. Типові моделі реакцій людей у випадку соціально-політичної небезпеки, військового стану.

**Тема 6. Організація та проведення заходів щодо надання психологічної та соціальної допомоги учасникам освітнього процесу**

Інформування освітян, батьків, студентів (учнів) про виникнення, наявності або поглиблення військової загрози; правил поведінки та способів дій в цих умовах. Забезпечення психологічного захисту. Своєчасне визначення контингенту постраждалих. Недопущення паніки. Організація діяльності, спрямованої на допомогу дітям, людям з різним ступенем неблагополуччя. Психологічна допомога постраждалим учасникам освітнього процесу. Профілактика гострих панічних реакцій, психогенних нервово-психічних порушень. Принципи та методи психологічної допомоги при посттравматичному стресі. Технології профілактики посттравматичних стресових розладів.

**Детальні теми лекційних, практичних/семінарських занять, питання до заліку/іспиту, теми і завдання для самостійної роботи та інші містяться на курсі у Moodle**

## **V. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання**

Кафедра освіти дорослих, УДУ імені Михайла Драгоманова,  
Слабоко Володимир Миколайович, доктор педагогічних наук, професор.  
Дульська Оксана Володимирівна, викладач кафедри освіти дорослих.

## **VI. Обсяг навчального навантаження і терміни навчання**

|                          | Денна/вечірня форма навчання | Заочна форма навчання |
|--------------------------|------------------------------|-----------------------|
| Рік і семестр навчання   | Третій, п'ятий               | Третій, п'ятий        |
| Кількість кредитів       | 3                            | 3                     |
| Загальна кількість годин | 90                           | 90                    |
| Лекційні заняття         | 20                           | 6                     |
| Семінарські заняття      | 20                           | 6                     |
| Самостійна робота        | 50                           | 78                    |

## **VII. Політика навчальної дисципліни**

ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог, які ставляться до здобувачів вищої освіти в УДУ імені Михайла Драгоманова.

### **VIII. Основні інформаційні джерела**

- *Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2021. – 308 с.*
- *Безпека життєдіяльності та підтримання психосоматичного здоров'я молоді : монографія / О. В. Корнієнко ; КНУ ім. Т. Шевченка. – Київ : ВПЦ "Київський університет", 2020. – 264 с.*
- *Безпека людини у сучасних умовах: Монографія / В.В. Березуцький, Н.Л. Березуцька, А.О. Богодист та ін.; За заг. ред. проф. В.В. Березуцького - Харків: ФОН Мезіна В.В., 2018. - 208 с.*
- *Глобальні енерго-еколого-кліматичні проблеми та невідкладність їх вирішення : підручник / П. М. Каніло, Н. В. Внукова, А. М. Турєнко, А. В. Гриценко. – Харків : ХНАДУ, 2020. – 388 с.*
- *Грибан В. Г., Фоменко А. Є., Казначєєв Д. Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підруч. / В. Г. Грибан, А. Є. Фоменко, Д. Г. Казначєєв. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. . – 388 с.*
- *Калашнікова Л. В. Безпека життєдіяльності особистості: соціологічні візії : монографія / Людмила Володимирівна Калашнікова ; Чорномор. нац. ун-т ім. Петра Могили. – Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2020. – 239 с.*
- *Основи охорони праці / Запорожець О. І. Протосєрейський О. С., Франчук Г. М., Боровик І. С. Київ, 2019. – 264с.*
- *Основи охорони праці. навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів педагогічного напрямку / [Укаладачі: В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза] – Івано-Франківськ: НАІР, 2020. – 182 с.*
- *Про.Безпеку: безпечна освітня екосистема громади: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Н. Софій, А. Аносової. Київ: Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2023. 518 с.*
- *Психологічна безпека особистості: міжнар. колектив. монографія / Університет Григорія Сковороди в Переяславі; за заг. ред. І. В. Волженцевої. Переяслав (Київська обл.), 2021. – 890 с.*
- *Феномен безпеки: соціально-гуманітарні виміри / за заг. наук. редакцією Віталія Мудракова. Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2022. . – 332с.*
- *Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. Київ: – 2018. – 22с.*
- *Черевко С.В. Здоров'язберігаючі технології у професійній діяльності: монографія / С.В. Черевко. - Кишинів, Республіка Молдова, Європа, LAPLAMERT Academic Publishing, 2022. - 225 с.*
- *Яценко В. А., Пилипчук В. Г., Довгань О. Д., Лебединська О. В. Основи демократичного цивільного контролю над сектором безпеки і оборони: навчально-методичні матеріали / В.А. Яценко, В.Г. Пилипчук, О.Д. Довгань, О.В. Лебединська, заг. ред. Яценко В.А. – К.: Видавничий дім «АртЕк». – 2019. – 106 с.*

### **IX. Система оцінювання**

Поточний контроль

оцінювання на семінарських заняттях, підсумковий тест, виконання індивідуальних завдань.

Перезарахування окремих тем або модулів дисципліни за умови підтвердження відповідних навчальних результатів, здобутих у межах неформальної освіти (курси, тренінги, семінари, сертифікати тощо): перезарахування здійснюється на підставі поданої документації, яка підтверджує зміст, тривалість і результати навчання, та після оцінки відповідності компетентностей викладачем курсу або уповноваженою комісією, відповідно до Положення про неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу в УДУ імені

|                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                      | Михайла Драгоманова ( <a href="https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-neformalnu-ta-informalnu-osvitu-uchasnykiv-osvitnoho-protsesu-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova">https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-neformalnu-ta-informalnu-osvitu-uchasnykiv-osvitnoho-protsesu-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova</a> ). |
| Підсумковий контроль | Залік                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

#### **Х. Навчальні ресурси**

Основні та додаткові матеріали, необхідні для вивчення навчальної дисципліни, знаходяться в електронному навчальному курсі системи управління навчальними курсами MOODLE

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки  
Протокол №9 від 24 березня 2025 року.